

Naiste tulevikuväljavaated rahvusvahelises kaubanduses

Euroopa Parlamendi resolutsioon naiste tulevikuväljavaadete kohta rahvusvahelises kaubanduses (2006/2009(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse nõukogu 22. detsembri 1998. aasta määrust (EÜ) nr 2836/98 soolise võrdõiguslikkuse küsimuste arengukoostöösse integreerimise kohta¹;
- võttes arvesse nõukogu 20. detsembri 2000. aasta otsust 2001/51/EÜ, millega kehtestatakse meeste ja naiste võrdõiguslikkust käsitleva ühenduse raamstrateegiaga seotud tegevusprogramm (2001–2005)² ja selle vastav tööprogramm;
- võttes arvesse ÜRO 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW) ja selle vabatahtlikku protokollit;
- võttes arvesse 15. septembril 1995. aastal ÜRO neljandal ülemaailmsel naiste konverentsil vastu võetud Pekingi deklaratsiooni ja tegevusplatvormi;
- võttes arvesse ÜRO 10. juuni 2000. aasta resolutsiooni Pekingi tegevuskava jätku kohta ning Pekingi tegevusplatvormi ülevaatamist ja hindamist ning ÜRO Peaassamblee 23. eriistungjärgu lõppdokumenti;
- võttes arvesse komisjoni 18. juuli 2001. aasta rohelist raamatut "Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse raamistiku edendamine" (KOM(2001)0366);
- võttes arvesse komisjoni 22. märtsi 2006. aasta teatist "Majanduskasvu- ja tööhõivepartnerluse rakendamine, muutes Euroopa ettevõtete sotsiaalse vastutuse eeskujuks"(KOM(2006)0136);
- võttes arvesse ÜRO norme hargmaiste korporatsioonide ja teiste äriühingute inimõiguslaste kohustuste kohta, mis on heaks kiidetud 13. augustil 2003. aastal ÜRO inimõiguste edendamise ja kaitsmise allkomisjoni poolt;
- võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 1977. aasta novembri kolmepoolset põhimõtete deklaratsiooni hargmaiste äriühingute ja sotsiaalpoliitika kohta ning OECD kehtivaid suuniseid hargmaistele äriühingutele;
- võttes arvesse ILO 18. juuni 1998. aasta deklaratsiooni aluspõhimõtete ja -õiguste kohta tööl, ILO soovitus R 100 võõrtöötajate kaitsmise kohta vähearenenud riikides ja maaladel, ILO soovitus R 111 diskrimineerimise kohta töö- ja kutsealal, ILO soovitus R 156 töötajate kaitsmise kohta tööga seotud niisuguste riskide eest, mis tekivad

¹ EÜT L 354, 30.12.1998, lk 5.

² EÜT L 17, 19.1.2001, lk 22.

töökeskkonnas õhu saastatuse, müra või vibratsiooni tõttu, ja ILO soovitus R 191 emaduse kaitsmise soovitusel parandamise kohta;

- võttes arvesse ÜRO 8. septembri 2000. aasta millenniumi deklaratsiooni ja sellesse 14.–16. septembrini 2005 toimunud ÜRO 2005. aasta ülemaailmsel tippkohtumisel tehtud parandusi ja ajakohastamist;
 - võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 16.–17. detsembri 2004. aasta Brüsseli kohtumise eesistuja järeldusi, mis kinnitavad Euroopa Liidu täielikku pühendumist millenniumi arengueesmärkidele ja poliitika sidususele;
 - võttes arvesse 18. juuni 2004. aasta ÜRO kaubanduse ja arengu konverentsi deklaratsiooni "São Paulo vaim";
 - võttes arvesse oma 15. novembri 2005. aasta resolutsiooni globaliseerumise sotsiaalse mõõtme kohta¹;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
 - võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni raportit (A6-0254/2006),
- A. arvestades, et rahvusvaheline kaubandus võib aidata kaasa soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele ning edendada naiste majandusliku, ühiskondliku ja poliitilise mõjuvõimu suurendamist nii tootmis- kui ka reproduktiivses sektoris; arvestades sellegipoolest, et kaubanduse globaliseerumisprotsess on viinud töösuhete formaalsuse vähenemise, ebakindla tööhõive suurenemise ja töötuse feminiseerumiseni paljudes majandussektorites;
- B. arvestades, et 1,3 miljardist vaesuses elavast inimesest maailmas 70% on naised; arvestades, et naistel on üldiselt keerulisem saada juurdepääsu haridusele, varale, krediidile ja teistele ressurssidele ja tootmisfaktoritele, samuti poliitilisi otsuseid tegevatele organitele;
- C. arvestades, et sooline ebavõrdsus, mis piirab naiste juurdepääsu tootmisvahenditele ja turule, takistab majanduskasvu, sest naised kulutavad suhteliselt suurema osa oma teenitud sissetulekust haridusele, tervishoiule ja toidule ning et kogu elanikkonna majanduslik potentsiaal ei ole seega täielikult kasutatud;
- D. arvestades, et kaubanduslepingud peavad täielikult järgima inimõiguste, sotsiaalsete ja töötajate õiguste alast kehtivat rahvusvahelist õigust ning pidama kinni rahvusvahelistest konventsioonidest, mis nõuavad jätkusuutlikku arengut;
- E. arvestades, et reproduktiivseid ja koduseid kohustusi ning samuti perekonna eest hoolitsemise ja sotsiaalhoolduse osutamise kohustusi peetakse enamikus ühiskondades üldiselt naiste peamiseks funktsiooniks, kuid need on suures osas tunnustamata ja tasustamata;

¹ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2005)0427.

- F. arvestades, et kui turu liberaliseerimine ei võta arvesse soospetsiifilisi faktoreid, soodustab see sellised protsesse nagu ebakindla tööhõive feminiseerumine, naiste eksploateerimise suurenemine ja kogu maailmas vaeste naiste, sealhulgas migrantidest naiste, elatise teenimise strateegiate kahjustamine;
- G. arvestades, et kaubanduse liberaliseerimine on tugevasti kaasa aidanud naiste osaluse suurenemisele mitteformaalses majanduses;
- H. arvestades, et ILO määratleb mitteformaalset majandust kui majandust, mis põhineb tööhõivel ilma lepingu, töötajate soodustuste või sotsiaalse kaitseta, mis leiab aset nii mitteformaalsete ettevõtete sees kui ka neist väljaspool;
- I. arvestades, et rahvusvahelise rände feminiseerumisele ei pöörata piisavalt tähelepanu; arvestades, et võõrtöölistel keelatakse tihti nõuda õiglasi töötingimusi;
- J. arvestades, et intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (TRIPS) kaasamine WTOsse 1995. aastal piiras juurdepääsu geneerilistele ravimitele selliselt, et 2005. aasta detsembris otsustati Hongkongis, et TRIPSi lepingut tuleb muuta,
1. rõhutab, et kaubanduse liberaliseerimisel on naistele ja meestele erinev mõju; osutab vajadusele tõelise sidususe järele Euroopa soolise võrdõiguslikkuse poliitika eesmärkide ning kaubandus-, arengu- ja abi osutamise poliitika vahel eesmärgiga edendada võrdõiguslikkust naiste ja meeste vahel nendes poliitikavaldkondades; rõhutab, et majanduses osalemine on võti naiste mõjuvõimu suurendamiseks ja nende struktuurilise diskrimineerimise ületamiseks, mis viib naiste ja nende perekondade paranenud elukvaliteedini ja aitab kaasa naiste aktiivsemale osalemisele poliitikas ning sotsiaalse sidususe tugevdamisele; üks eesmärkidest on vara õiglane jagamine, võrdsed õigused ja majanduslik iseseisvus;
 2. märgib, et kuigi kaubanduse liberaliseerimisest ja otsestest välisinvesteeringutest on uute töövõimaluste näol kasu saanud ka arvukalt naisi, on liberaliseerimine samuti viinud töösuhete destruktureerimise, töötingimuste halvenemise ja töökohtade feminiseerumiseni maailma majanduse paljudes sektorites;
 3. palub nõukogul ja komisjonil seada prioriteediks kõigi CEDAW reservatsioonide eemaldamine ja selle vabatahtliku protokolliga ratifitseerimine kõigi partnerriikide poolt;
 4. palub komisjonil esitada Euroopa Parlamendi naiste õiguste ja rahvusvahelise kaubanduse valdkonnas pädevatele komisjonidele aruande, mille esitavad naiste huvides rahalist abi andvate ja abi saavate asutuste töötajad ning mille eesmärk on tõestada, et see abi on jõudnud adreessaatideni ja seda ei ole kasutatud erinevalt selle esialgsetest eesmärkidest;
 5. rõhutab vajadust uurida, kuidas naised saaksid kaubanduse liberaliseerimisest kasu ja süstemaatiliselt koguda soo põhjal eraldatavaid andmeid, et heastada praeguses kaubanduspoliitikas ja ülemaailmsete majandusinstituutide tegevuses eksisteerivat soopimedust; palub komisjonil esitada Euroopa Parlamendile selleteemaline iga-aastane arenguaruanne; tuletab meelde, et sooline analüüs peab olema hetkel komisjoni poolt täidetavate kaubanduslepingute jätkusuutlikkuse mõju hindamise lahutamatu osa;

6. palub komisjonil korraldada soolise mõju hindamine enne mis tahes kaubanduslepingu sõlmimist kolmandate riikidega ja kehtestada tõhusad tingimuslikkuse klauslid nende riikide jaoks, kus inimõigusi, eriti naiste inimõigusi laialdaselt rikutakse;
7. palub komisjonil ametlikult asutada kaubanduse peadirektoraadi juurde kaubanduse ja sugupoolte büroo, mis vastutaks muuhulgas ka kontrollimise eest, et need riigid, kellel on kaubanduslikud suhted Euroopa Liiduga, järgiksid inimõigusi, eriti naiste õigusi, ning reageeriksid samuti aktiivsel viisil inimõiguste rikkumise korral;
8. palub komisjonil analüüsida soolisest aspektist lähtuvalt tootmis- ja töötlemismeetodeid (PPM, nagu WTO neid määratleb), et kindlaks teha, millised PPMid kuuluvad CEDAW ja inimõiguste paktide kohaselt konkreetse soolise diskrimineerimise alla, ning koostada strateegiad stiimulite loomiseks rahvusvaheliste eeskirjade järgimiseks ekspordiriikides;
9. palub komisjonil tagada, et ettevõtted, mis saavad kasu ELi turulepääsu programmidest ELi koostööpoliitika raames, ei aitaks kaasa selliste tegevuste levimisele nagu töötajate, eriti naiste, ebainimlik ekspluateerimine;
10. rõhutab, et tööhõive soodustused formaalses ja mitteformaalses majanduses sõltuvad paljudest erinevatest faktoritest, sealhulgas töötasust, töötingimustest ja töökoha turvalisusest, ning naised diskrimineeritakse jätkuvalt nendest soodustustest osasaamisel; kutsub seega komisjoni üles looma oma arengu- ja koostööpoliitika raames eraldiseisvat fondi osana tulevastest kaubandus- ja koostöölepingutest kolmandate riikidega, et toetada asjassepuutuvate riikide naised, edendades nende juurdepääsu krediidile, haridusele ja kutseõppele, et vähendada mitteformaalse töö osakaalu; kutsub komisjoni üles esitama Euroopa Parlamendile aruannet, mille on allkirjastanud abiandjad ja abisaajad, et tõestada, et sihtotstarbelist rahastamist ei ole kasutatud erinevalt selle esialgsetest eesmärkidest;
11. kutsub nõukogu, komisjoni ja liikmesriike üles kiirelt kaasama mittediskrimineerimise ja soolise võrdõiguslikkuse põhimõtted Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (EGF) praktikatesse ja tagama, et sellest fondist tulev toetus ei asendaks sotsiaalkindlustusmaksid;
12. rõhutab, et suur töökohtade kadumise arv Euroopas kinnitab tööstuse restruktureerimise kasvu tendentsi; märgib, et kõige enam puudutab see tootmis-, transpordi-, telekommunikatsiooni- ja finantsteenuste sektoreid; palub nõukogul, komisjonil ja liikmesriikidel võtta kindlasti Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi raames arvesse mittediskrimineerimise ja soolise võrdõiguslikke põhimõtteid;
13. kutsub nõukogu, komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et soolise süvalaiendamise ja võrdsete võimaluste mõõde oleks esindatud kõigi Euroopa Liidu fondide eesmärkides; rõhutab vajadust tuua näiteid edusammudest, mis naiste ja meeste vahelise võrdsuse edendamises ja kõigi diskrimineerimise vormide vastu võitlemises on tehtud;
14. märgib, et töökohad, tööhõive ja korralik töö peaksid olema aastatuhande üheksanda arengueesmärgi sisuks, mis tuleb vastu võtta võimalikult kiiresti, ning kutsub üles kaasama peamisi tööstandardeid mitme- ja kahepoolsetesse kaubanduslepingutesse ning kaasama soolise võrdõiguslikkuse printsiipi kõigisse aastatuhande arengueesmärkidesse;

15. osutab, et universaalne ja taskukohane juurdepääs olulistele teenustele, näiteks veele, haridusele, tervishoiule ja energiale, on naiste mõjuvõimu suurendamise eelduseks; kuid rõhutab, et teenuste liberaliseerimisel teenuskaubanduse üldlepingu (GATS) raames võib sellele eesmärgile olla positiivne mõju ainult juhul, kui GATSi põhimõtteid – riigisisene paindlikkus ja poliitikaruum – käimasolevatel kahe- ja mitmepoolsetel läbirääkimistel põhjalikult toetatakse;
16. toob välja, et TRIPSi leping näeb ette selle ülevaatamise kaks aastat pärast selle rakendamist, mida ei ole veel siiani tehtud; nõuab seetõttu tungivalt, et see ülevaade põhineks selle rakendamise kulude mõju hindamisel arenguriikides;
17. kutsub komisjoni üles kontrollima, kas 2005. aasta detsembris WTO ministrite kohtumisel Hongkongis saavutatud kokkuleppe rakendamise tulemusel seoses HIV ja AIDSi viirusevastaste ravimite kohustusliku litsentsimisega paraneb tõesti juurdepääs ravimitele, ja arvestama nimetatud kontrolli käigus soolise mõõtmega;
18. kutsub üles arendama riigisiseseid poliitikameetmeid, mis edendaksid soolist võrdõiguslikkust, kaitsma ja edendama tööhõivet, sotsiaalhoolekannet, parandama naiste ja meeste tervislikku ja tööalast seisundit ning aitama kaasa jätkusuutlikule arengule; toob välja riigisisese paindlikkuse ja poliitikaruumi austamise tähtsuse kõigil kaubandus- ja arengupoliitika läbirääkimistel; palub, et tagataks arengumaade ja nõrga majandusega maade õigus valida, kas ja milliseid sektoreid avada, või vabastada nad turu liberaliseerimisest;
19. kutsub komisjoni oma dialoogis ja koostöös kolmandate riikidega pöörama erilist tähelepanu õiguslikele piirangutele, mis kahandavad naiste juurdepääsu sellistele tootmisvahenditele nagu krediit, varalised õigused ja kapital;
20. rõhutab, et võttes arvesse naiste tähtsat rolli põllumajanduslikes perekondlikes tegevustes, tuleb austada ja tugevdada arengumaade õigust arendada ja rakendada põllumajanduspoliitikat, eriti WTO raames läbi viidavates läbirääkimistes, mis tagaks neile toidu osas iseseisvuses, eriti mis puutub WTO põllumajanduslepingusse; toob välja mikrokrediitide olulisuse vaesuse leevendamise vahendina; palub komisjonil esitada kaks korda aastas aruanne, mille on esitanud abi andvad asutused ja toetust saavad asutused ning mille eesmärk on tõestada, et rahaline abi on jõudnud adrestaatideni;
21. kutsub komisjoni ja nõukogu üles aitama arenguriikidel arendada oma suutlikkust kaubanduspoliitika väljatöötamisel, läbirääkimistel ja rakendamisel viisil, mis vastaks iga riigi vajadustele ja edendaks jätkusuutlikku, sooliselt tasakaalustatud majanduslikku arengut; nõuab, et kogu antav abi oleks sooliselt tasakaalustatud;
22. on seisukohal, et soolise mõju hindamised tuleks läbi viia varases arengumaade abistamisega seotud tegevuste planeerimise ja eelarve koostamise etapis; on seisukohal, et see võimaldaks poliitikakujundajatel täpsemalt hinnata naisi ja mehi hõlmava poliitika mõjusid ja võrrelda ning hinnata väljapakutud poliitika loodetud tulemuste olukorda ja tendentse; on seisukohal, et aastaaruanne peaks sisaldama soolise mõju hindamise järeelmeetmetele pühendatud osa;

23. tervitab Norra valitsuse otsust rakendada seadusega 40% kvoot naiste esindatusele kapitaliühingute juhatustes;
24. kutsub "abi kaubanduse vastu" programme üles olema orienteeritud soolise võrdõiguslikkuse ja jätkusuutlik arengu edendamisele, mida finantseeritakse lisaressurssidest; rõhutab, et "abi kaubanduse vastu" rahastamine peaks andma panuse suutlikkuse suurendamisse tarnimise osas, mis on vajalik, osalemaks kaubanduses, ja seda ei tohiks teha sõltuvaks abi saavate valitsuste poliitikast liberaliseerida põllumajandus, tööstus või teenuste turud;
25. toob Euroopa kaubanduspoliitikas välja sootundlike eelarvete olulisuse kui ühe strateegia, mis panustab soolise võrdõiguslikkuse edendamisse; kutsub komisjoni, nõukogu ja liikmesriike tungivalt üles rakendama sootundlikke eelarveid kui eelarvepoliitika standardvahendeid kõigil tasanditel;
26. rõhutab, et naiste osalemine majanduselusel on oluline, et suurendada nende usaldust ja võimeid ning parandada nende staatust ühiskonnas; rõhutab samuti, et juurdepääs ressurssidele võimaldab naistel luua sissetulekuid ja varasid, mis loob keskkonna, kus vaesed ja vähese sissetulekuga naised saavad võimaluse rajada ettevõtteid, parandada oma elutingimusi, kindlustada oma perekonna tervislik ja toitumuslik heaolu, harida oma lapsi, saavutada austus, millele neil on õigus kodus ja ühenduses, samuti osaleda poliitilises elus; toob välja mikrokrediitide märkimisväärse potentsiaali vaesuse leevendamises, iseseisvuse edendamises ning mõnedes maailma kõige vaesemates ja halvemate oludega maades majandustegevuse julgustamises;
27. palub liikmesriikidel teha kõik neist olenev, et kindlustada soolise mõõtme arvestamine kaubanduslike läbirääkimiste kontekstis kogu maailmas; palub liikmesriikidel samuti julgustada naisi kandideerima töökohtadele sellistes rahvusvahelistes organisatsioonides nagu WTO, Maailmapank, Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) ja ILO ning toetada neid naisi, kes seda teevad;
28. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide ja läbirääkijariikide valitsustele ning riigisiseste ja regionaalsetele parlamentidele ning Euroopa Nõukogule.